

Anders denken, doen, organiseren en financieren voor een vitale wijk

Leergeschiedenis
Proeftuin Ruwaard in de praktijk

Voorwoord

In de Ruwaard, een wijk in de gemeente Oss, werken diverse organisaties samen op het gebied van wonen, welzijn en zorg om hun gedeelde droom voor de toekomst te realiseren: “Ruwaard is een vitale wijk waar wijkbewoners tegen lagere kosten een betere (positieve) gezondheid ervaren”. Een gebiedsgerichte, integrale samenwerking, bekostiging van wonen, welzijn en zorg én de actieve betrokkenheid van de inwoners - vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en leefwereld - worden als hefboom voor deze gezamenlijke ambitie gezien.

Deze leergeschiedenis is ontwikkeld door het programmateam Proeftuin Ruwaard: Susanne Smits, Bart Bakker, Franca van Rosmalen en Patricia Teuns. Met dank aan alle betrokkenen vanuit de in Proeftuin Ruwaard deelnemende organisaties en wijkbewoners.

Meer informatie: www.proeftuinruwaard.nl

Inhoud

Voorwoord	1	Wijkpreventie in de praktijk	15
Anders denken	3	Wijkpreventie aanpak	16
Anders doen	4	Buurtpreventie	17
Anders organiseren	5	Armoede	18
Anders financieren	6	Digitaal wijkplatform	19
Leergeschiedenis 2019	7	Opvoedingsondersteuning	20
Samenwerkwijze in de praktijk	8	Stoppen met roken	21
Samenwerkwijze	9	Cursus 'voluit leven'	22
Justitiële en zorgketen	10	Buurtsport	23
Jeugd	11	Aanpak laaggeletterdheid	24
Transmurale palliatieve zorg en begeleiding thuis	12	Collectief werken in de praktijk	25
Doorstroom intramuraal naar beschermd en zelfstandig wonen	13	Ons huis van de wijk	26
Werk en inkomen	14	Consulent huisartsenzorg migranten	27
		Deelgenoten	28

Anders denken

Proeftuin Ruwaard is een samenwerkingsverband van diverse organisaties in zorg, welzijn en wonen. Gemeente en aanbieders werken samen om de leefbaarheid en gezondheid in de wijk Ruwaard in Oss te versterken tegen lagere kosten. Zij werken op een compleet andere manier: inwoners en beroepskrachten bedenken zelf oplossingen en instanties ondersteunen hen daarbij. De vraag van de inwoner leidt zo tot een nieuw aanbod, omdat beroepskrachten de ruimte krijgen om te doen wat nodig is.

Belangrijk doel is dat inwoners zich betrokken voelen bij hun wijk. Soms worden dingen geregeld die volgens de procedure of de gangbare regels misschien niet kunnen, of waar mensen niet persé recht op hebben, maar het werkt in veel gevallen wel.

De gedeelde ambitie:

Ruwaard is een vitale wijk waar inwoners tegen lagere kosten een betere (positieve) gezondheid ervaren.

Een gebiedsgerichte, integrale samenwerking, de bekostiging van wonen, welzijn en zorg én de actieve betrokkenheid van inwoners - vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en leefwereld - worden als hefboom voor deze gezamenlijke ambitie gezien.

Proeftuin Ruwaard werkt aan 5 strategische doelen:

1. Lagere maatschappelijke kosten.
2. Betere, meer integrale zorg, welzijn en wonen.
3. Betere gezondheid en ervaren kwaliteit van leven van individuele inwoners.
4. Meer collectieve betrokkenheid en verantwoordelijkheid van inwoners.
5. Betere steunende systemen (die het bovenstaande bevorderen).

Aanpak actie-leren: experimenteren, reflecteren, leren

Die doelen realiseren vraagt bij inwoners, beroepskrachten, management, bestuurders en financiers een gedragsverandering: 'anders denken, doen en organiseren' binnen en tussen deelnemende organisaties én in samenspraak met inwoners.

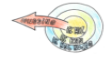
Gekozen is voor een programmatische aanpak waarbinnen partijen op een andere manier samenwerken. Juist omdat bestaande systemen als zeer sturend worden ervaren, en de zorg en ondersteuning voor één wijkbewoner soms versnipperd is over meerdere wetten, organisaties en zorgverleners, is dat niet vanzelfsprekend.

De gekozen veranderaanpak is 'actie-leren' via casuïstiek. Sinds 2016 wordt er op 4 niveaus samengewerkt, geleerd en ontwikkeld: inwoners, beroepskrachten, managers/leidinggevenden en bestuurders. Deze groepen hebben elk hun eigen leerproces en daarnaast leren zij van elkaar. In bijeenkomsten, leersessies en overleggen wordt steeds expliciet stilgestaan bij wat de inwoner nodig heeft en hoe organisaties dit samen kunnen organiseren. In de leersessies wordt duidelijk waar belemmeringen zitten en hoe die met elkaar op te heffen. De opbrengsten van de sessies passen betrokkenen vervolgens direct toe in hun werk.

Anders doen

Sinds 2016 is gewerkt aan het bereiken van gezamenlijke doelen. In grote lijnen zijn hierin 4 “typen” interventies te onderscheiden:

1. Samenwerkwijze voor individuele zorgvragen: integraal werken vanuit de vraag i.p.v. het aanbod
2. Collectieve vraagstukken ‘anders organiseren’: preventief, collectief en vanuit talenten i.p.v. beperkingen
3. Preventief werken samen met inwoners: vanuit hun vraag en gericht op zelf- en samenredzaamheid
4. Experimenteren met ‘anders financieren’: niet betalen voor begeleiding of zorg, maar voor de gezondheid van de populatie

1. Samenwerkwijze voor individuele zorgvragen

Organisaties werken bij het oplossen van individuele hulpvragen volgens de Samenwerkwijze: de inwoner staat centraal en heeft de leiding in het bedenken van de oplossing voor zijn hulpvraag. In een multidisciplinair overleg (MDO) bij de inwoner thuis, geeft deze zelf aan ‘ik wil, ik kan, ik heb nodig’. Op deze manier komt hij samen met het eigen netwerk en de benodigde beroepskrachten tot een passende oplossing.

In de Ruwaard wordt sinds 2016 zo gewerkt. Inmiddels is besloten om de Samenwerkwijze ook in andere wijken en gebieden van de gemeente Oss toe te passen.

2. Collectieve vraagstukken ‘anders organiseren’

Ook voor collectieve vraagstukken, waarbij nadrukkelijk wordt samengewerkt met inwoners, geldt dezelfde aanpak. De collectieve casussen leiden in veel gevallen tot goede resultaten. Voorbeelden zijn Ons huis van de wijk, de samenwerking tussen huisartsen en vrouwen met een migratieachtergrond, de gezamenlijke preventie-aanpak voor de

wijk en een groeiende, samenwerking met en tussen inwoners op het gebied van ontmoeten, activiteiten en communicatie over alles wat er in de wijk te doen is.

3. Preventief samenwerken samen met inwoners

Preventie speelt een belangrijke rol bij het realiseren van de gezamenlijke ambitie. Denk bijvoorbeeld aan het voorkomen of vroegtijdig aanpakken van ziekten, het bevorderen van een gezonde leefstijl, het stimuleren van ontmoeting en van zelfregie. Proeftuin Ruwaard wil zich daarbij nadrukkelijk richten op preventie in relatie tot maatschappelijke problemen: vanuit het concept positieve gezondheid (Machteld Huber) is bekend dat sociale en zingevingsproblemen op termijn ook tot (fysieke) gezondheidsproblemen kunnen leiden.

Organisaties en inwoners organiseren samen preventieve activiteiten, gericht op vraagstukken in de wijk. Samen werken ze aan een veilige, vitale en gezonde wijk. Inwoners worden tegelijkertijd betrokken en ondersteund in hun zelf- en samenredzaamheid.

4. Experiment gebiedsgericht budget

Samenwerking vindt plaats binnen een -voor 5 jaar- vast budget. De kaders en de gewenste resultaten voor de wijk en haar inwoners zijn door de gemeente vastgelegd in een integraal wijkkader voor Wmo en welzijn. Het streven is om de Jeugdwet, Zorgverzekeringswet en Wet langdurige Zorg te laten volgen.

De deelnemende organisaties nemen samen verantwoordelijkheid en werken via de Samenwerkwijze. Gezien de demografische ontwikkelingen en verwachte groei van de zorgvraag is het streven dat partijen met dezelfde hoeveelheid geld méér mensen kunnen helpen.

Anders organiseren

In 2016 begon een ware beweging waarin het passend was om met zo weinig mogelijk structuur en systemen, vanuit de bedoeling te werken. De ontwikkeling van de samenwerking vond organisch plaats, vanuit de behoefte van de wijk en haar inwoners en steeds inspeland op vragen die ontstonden in de praktijk van de beroepskrachten.

Het gedachtengoed gaat uit van gezamenlijke verantwoordelijkheid die organisaties samen met inwoners dragen voor de leefbaarheid en vitaliteit in de wijk. Dit kan bereikt worden door gezamenlijk en ontschot over grenzen van organisaties heen te organiseren waar nodig. Dit krijgt vorm doordat alle betrokken beroepskrachten samenwerken alsof ze collega's zijn van elkaar. Uitgaande van de inwonersvraag en aan de hand van de Samenwerkwijze wordt samengewerkt en georganiseerd wat nodig is.

Dit levert goede resultaten op. Dat is terug te zien in de cijfers voor ervaren welbevinden en maatschappelijke kosten die steekproefsgewijs in kaart gebracht worden. Echter, na een aantal jaar, is het ook nodig om een aantal zaken duurzaam te organiseren. Onder andere door ook op management en bestuurlijk niveau te kijken welke zaken gezamenlijk over de grenzen van organisaties heen georganiseerd kunnen worden.

Het uitgangspunt in het organiseren blijft het gezamenlijk experimenteren en leren vanuit anders denken, doen en organiseren. In de afbeelding rechts is de 'organisatie' daarvan weergegeven.

Het wijkteam van beroepskrachten, dat nauw samenwerkt met inwoners van de Ruwaard, is leidend in die organisatie. Beroepskrachten hebben het mandaat om, vanuit de wijkopdracht en de Samenwerkwijze, te doen wat nodig is en nieuwe ontwikkelingen te initiëren.

De rest van de organisatie is gericht op facilitering en ondersteuning van het wijkteam in het uitvoeren van de opdracht. Voor het faciliteren van het wijkteam, het monitoren van de kosten en uitkomsten, het verbreden naar andere gebieden in de gemeente en het realiseren van de al eerdergenoemde doorontwikkeling is per deelnemende organisatie één manager verantwoordelijk. Deze managers vormen samen het netwerkteam.

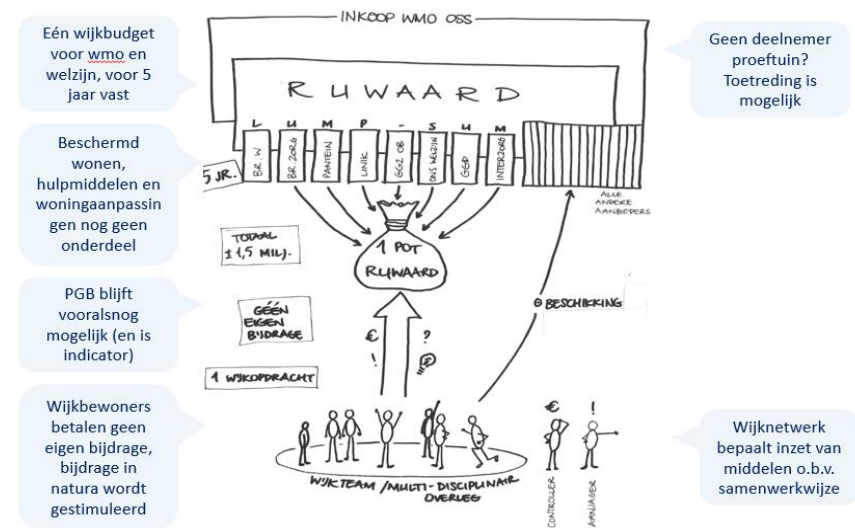

Anders financieren

Het experiment voor anders financieren loopt tot 1 januari 2023. Sinds 1 januari 2018 werken organisaties van de Proeftuin Ruwaard vanuit één gezamenlijke opgave en één gezamenlijk (virtueel) budget voor Wmo en Welzijn. Het budget is voor de komende vijf jaar vastgelegd. Samen nemen ze de verantwoordelijkheid en het risico om voor dit bedrag de zorg en ondersteuning in de wijk Ruwaard te leveren.

Het Wmo- en welzijnsbudget wordt uitgekeerd in de vorm van een subsidie en is gebaseerd op de kosten die de partijen in 2016 en 2017 in de wijk Ruwaard maakten voor de zorg en ondersteuning. Vóór 2018 werden deze organisaties, net als alle andere aanbieders in Oss, betaald op basis van PxQ. Een systeem waarin zorgaanbieders worden beloond voor productie. Die manier kan tot een perverse prikkel leiden, die de zorgkosten opstuwt in plaats van tempert.

Door te werken met een vast integraal budget, gekoppeld aan een gezamenlijke opgave, is de verwachting dat de prikkel meer gericht zal zijn op kwaliteit en effectiviteit van zorg. Met als streven dat uiteindelijk méér mensen geholpen kunnen worden vanuit hetzelfde budget.

We weten dat de zorgkosten, alleen al vanuit demografische ontwikkelingen, de komende jaren zullen stijgen in heel Nederland. Zeker als we alles hetzelfde blijven doen. De opgave voor de deelnemende partijen is om met het vaste, gezamenlijke budget deze groei op te vangen.

Het voordeel van het vaste budget is dat de organisaties niet afhankelijk zijn van de PxQ-beloning en -verantwoording en daardoor meer vrijheid hebben om de zorg anders in te richten. Zo is er voordeel te behalen door zaken organisatie-overstijgend, slimmer en efficiënter te organiseren. En er kan effectiever gewerkt worden door elkaars expertise in te zetten.

Leergeschiedenis 2019

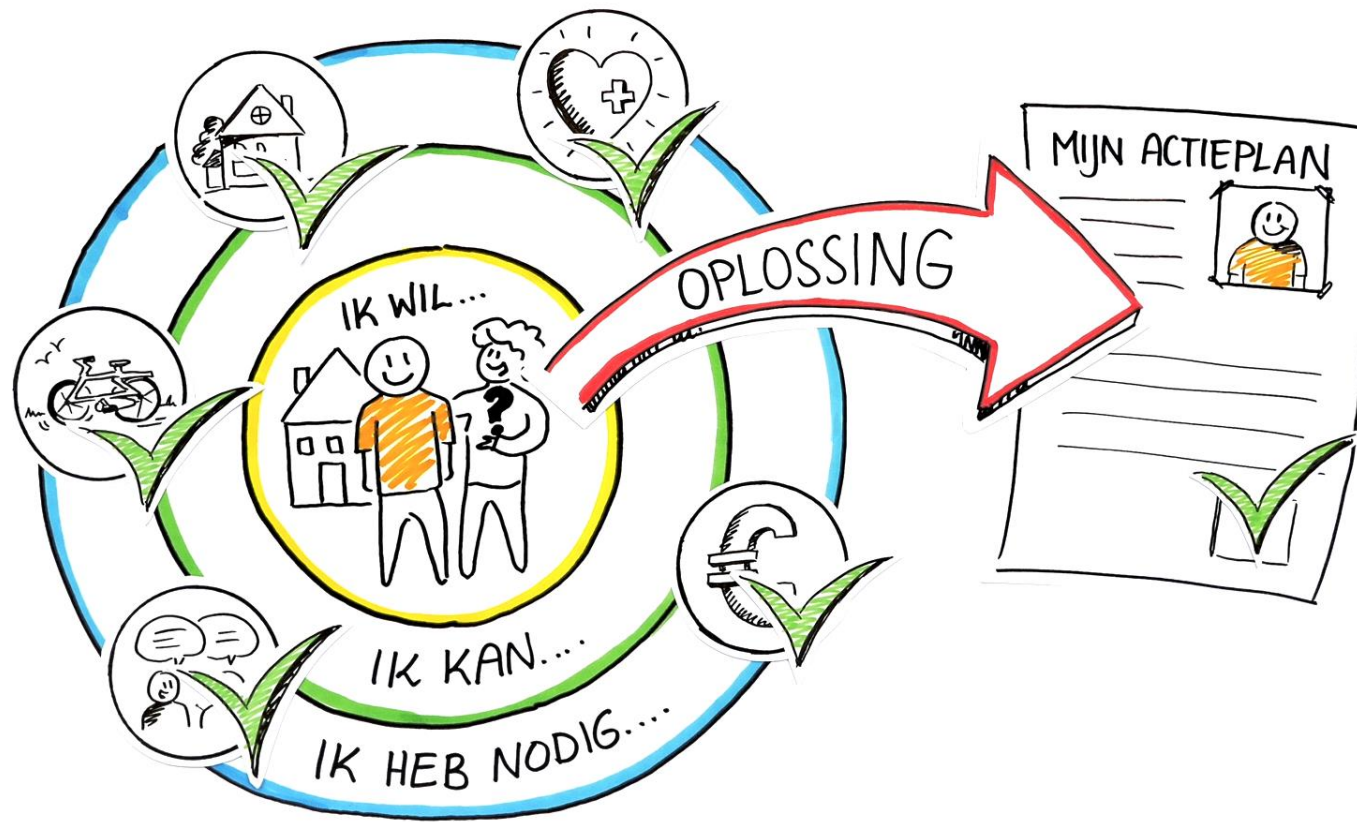
Experimenteren en leren vormen de basis van de aanpak van Proeftuin Ruwaard. Ieder jaar is er aandacht voor de geleerde lessen van het voorgaande jaar. Zo kunnen we de ontwikkeling op langere termijn overzien en benoemen. We noemen dit de Leergeschiedenis van Proeftuin Ruwaard.

De leergeschiedenissen 2016 t/m 2018 hebben vooral betrekking op de aanpak. Onderstaand zijn de belangrijkste lessen van 4 jaar Proeftuin Ruwaard samengevat:

1. Bepaal of je vraagstuk een aanpak vereist voor een beweging of voor een project waarin je vooraf weet hoe je lineair van A naar B kunt komen.
2. Begin met groot denken: sterke visie, denken vanuit waarden, maatschappelijke opgave leidend maken én maak daarbij ieders rol, houding en gedrag zichtbaar en bespreekbaar.
3. Start klein: vanuit 'prototype gedachte' de gewenste situatie op een behapbare schaal in de praktijk brengen én daarin alle facetten meenemen: gedachtengoed, gedrag, werkwijze, organisatie en passende financiering.
4. Sta in je aanpak expliciet stil bij de financieringsprikkel die helpend of belemmerend werkt voor wat je wil bereiken én bedenk nieuwe prikkels die sturing op effectiviteit stimuleren.
5. En heel belangrijk: lef en doorzettingsvermogen om systemen en bestaande rollen en posities steeds ter discussie te stellen.

In 2019 staat de leergeschiedenis in het teken van resultaten, met een overzicht van de interventies die de afgelopen jaren zijn gestart. Per interventie wordt het knelpunt voor inwoners en/of beroepskrachten beschreven en welke oplossing organisaties hebben ontwikkeld, met daarbij inzicht in de geleerde lessen en de effecten. Deze zijn beschreven op de volgende pagina's.

Samenwerkwijze in de praktijk

Samenwerkwijze

Bij veel (zorg)vragen zijn meerdere organisaties nodig om tot een passende oplossing te komen. In 2016 constateerden partijen dat dat moeizaam gaat en dat inwoners daarvan de dupe zijn. De zorg die ze ontvangen helpt soms niet en inwoners zien door de bomen het bos niet meer. Ook beroepskrachten ervaren belemmeringen.

Met de Samenwerkwijze worden vragen integraal en met de inwoner opgepakt. De behoefte van de inwoner staat centraal en niet het aanbod van organisaties. Bij de inwoner thuis wordt een plan opgesteld via de 3 vragen 'wat wil ik – wat kan ik – wat heb ik nodig'. Vervolgens gaan de beroepskrachten en inwoner samen aan de slag en doen ze wat nodig is.

Resultaten

- Sinds 2016 meer dan 300 casussen.
- Inwoners voelen zich gehoord, zijn onderdeel van de oplossing in plaats van het probleem.
- Beroepskrachten zetten in wat nodig is en dragen samen de verantwoordelijkheid voor passende hulp.

Opgave 2020 en verder

- Kwaliteit borgen van de uitvoering Samenwerkwijze via breed toegankelijke scholing op gedachtengoed en uitvoering.
- Voortzetten van leersessies om praktijkervaringen te blijven delen, samen te leren en waar nodig aanpak te verbeteren.

Geleerde lessen

- Werken vanuit de vraag i.p.v. het aanbod is niet eenvoudig.
- Op deze manier organisatie-overstijgend werken vergt een gezamenlijke visie en heldere afspraken.
- Het eigen maken van de Samenwerkwijze vraagt tijd, ruimte en scholing voor beroepskrachten.
- Om deze nieuwe manier van werken te verankeren in de organisatie is doorvertaling en sturing vanuit management en directie nodig.

Effecten

- Het **maatschappelijk rendement** neemt toe: het ervaren welbevinden stijgt en gemiddeld dalen de maatschappelijke kosten.
- Zelf- en samenredzaamheid neemt toe bij inwoners en beroepskrachten.
- Beroepskrachten dragen gezamenlijke verantwoordelijkheid voor goede zorg.
- Er wordt gemakkelijker op- en afgeschaald, escalatie en specialistische zorg wordt voorkomen.

Justitiële en zorgketen

In de justitiële keten komt het vaak voor dat verdachten van 'kleinere delicten', berecht worden via een snelrechtprocedure. Dit bespaart tijd en geld. De verdachte wordt niet voorgeleid en er is geen mogelijkheid om rekening te houden met onderliggende (gedrags)oorzaken. Die informatie ontbreekt en het is onbekend of iemand als gevolg hiervan zorg- en of welzijnsondersteuning ontvangt.

In de Ruwaard krijgen verdachten **de kans** (op vrijwillige basis) om via de Samenwerkwijze begeleiding vanuit zorg en/of welzijn op te pakken. Met als streven dat zowel de begeleiding als de straf gericht zijn op herstel en voorkomen van herhaling.

Resultaten

- Subsidie vanuit **Koersen en kansen** voor de uitvoering.
- 10 casussen in Q4 2019 en Q1 2020.
- 3 leersessies met betrokkenen van zorg, welzijn, justitie.

Opgave 2020 en verder

- De effecten op lange termijn meten op onder andere herstel en recidive.
- Bij succes kijken hoe deze multidisciplinaire aanpak te standaardiseren.

Geleerde lessen

- Inwoner durft zich kwetsbaar op te stellen en voelt zich gesteund door (soms gediagnosticeerde) verklaring voor gedrag.
- Er is meer inzicht en begrip voor elkaars standpunt (inwoner/ zorg/ welzijn/justitie).
- Acties worden beter op elkaar afgestemd.
- Door samenwerking in de casussen en leersessies ontstaat een lokaal netwerk waarin alle betrokkenen (inwoner, politie, reclassering, zorg, justitie) korte lijnen hebben.

Effecten

- Straf en zorg in samenhang zijn passender en naar verwachting op lange termijn daardoor effectiever.
- Vermindering van recidive voorkomt op lange termijn leed en maatschappelijke kosten.

Jeugd

Bij (zorg)vragen van (gezinnen met) kinderen en jongeren zijn in veel gevallen meerdere organisaties nodig om een passende en effectieve oplossing te bieden. Die samenwerking is er vaak niet of verloopt moeizaam. De verleende zorg is daardoor vaak niet toereikend en inwoners zien door de bomen het bos niet meer. Ook beroepskrachten ervaren belemmeringen.

1/3de van de jongeren ontvangt ook na hun 18de jaar een vorm van jeugdzorg en 1/4de krijgt volwassenenzorg, zoals geestelijke gezondheidszorg of wijkverpleging. Jongeren die jeugdzorg krijgen, zijn na hun 18de vaker economisch onzelfstandig dan leeftijdsgenoten en hebben meer betalingsproblemen. Ook zijn ze vaker verdachte of slachtoffer van criminaliteit. Goede hulp voor jeugd is evident. Reden om deze zorg zo effectief en optimaal mogelijk in te richten. In de Ruwaard is dit opgepakt met behulp van de Samenwerkwijze.

Proeftuin Ruwaard

Resultaten

- Kick-off bijeenkomst met > 80 jeugdzorgaanbieders.
- 6 casussen via de Samenwerkwijze met een micro-analyse op ervaren welbevinden en financiële effecten.
- Ervaren meerwaarde bij beroepskrachten zit nu vooral in het op de hoogte zijn van elkaars rol in een casus en een beter beeld van de gehele context waarin de casus zich afspeelt.
- Er is nog niet veel ervaring met de Samenwerkwijze en dat leidt soms tot twijfel: wie pakt de regie in een casus?

Opgave 2020 en verder

- In regionaal verband afspreken hoe de Samenwerkwijze en geleerde lessen vanuit volwassenendomein in te zetten voor gewenste transformatie in jeugddomein.
- Meer casussen oppakken en berekenen. In de 5 gemeten casussen zien we een stijging van ervaren welbevinden. De maatschappelijke kosten wisselen per casus.

Geleerde lessen

- Betrek alle belangrijke jeugdzorgaanbieders ook op bestuurlijk niveau.
- Medewerkers hebben koudwatervrees voor de nieuwe werkwijze en het werken zonder belemmeringen. Expliciete steun is nodig vanuit de organisatie.
- Jeugd heeft een regionale financieringsvorm met als gevolg lokale belemmeringen en weinig ruimte voor maatwerk.
- Specifieke (inkoop)afspraken over aantallen, kaders, aanpak en kosten zijn nodig.
- In de jeugdzorg worden lange wachttijden ervaren. Het duurt lang voordat besluiten uit een MDO ook daadwerkelijk in gang worden gezet.

Effecten

- Inwoners waarderen het integrale plan.
- Inwoners ervaren meer regie en voelen zich beter gehoord.
- Beroepskrachten waarderen gezamenlijke verantwoordelijkheid die vooral in een complexe situatie van groot belang is.

Transmurale palliatieve zorg en begeleiding thuis

Onderzoek binnen ziekenhuis Bernhoven toonde aan dat 1% van de patiënten zorgt voor 20% van de zorgkosten binnen het ziekenhuis. Wanneer je patiënten met oncologie-behandelingen, nierdialyse of andere verklaarbaar dure behandelingen buiten beschouwing laat, betreft het hier vooral patiënten tussen de 65 - 85 jaar die in behandeling zijn bij meer dan 3 specialisten, met 10 of meer ziekenhuiscontacten per jaar en/of met minimaal 2 ziekenhuisopnames per jaar en/of met ziekenhuisopnames die langer dan 10 dagen duren. Uitbehandelde patiënten met chronisch hartfalen en COPD zijn in deze groep oververtegenwoordigd. De zorg aan deze groep is kostbaar en niet altijd zinnig. Ze krijgen niet altijd de zorg die gericht is op kwaliteit van leven. Dit inzicht leidde tot dit project Transmurale palliatieve zorg en begeleiding thuis met als basis de Samenwerkwijze.

Resultaten

- 2 bijeenkomsten met medisch specialisten, huisartsen, wijkverpleegkundigen, verpleegkundig specialisten, beroepskrachten in de wijk, inwoners en ervaringsdeskundigen die samen transmurale palliatieve zorg en begeleiding thuis willen verbeteren.
- Het ingediende projectvoorstel is goedgekeurd door VEZN.
- Het project is gestart met 3 werkgroepen om te komen tot:
 - Samenhangend netwerk: regionaal, wijk en individueel.
 - Versterken eigen regie/ zelfmanagement (i.s.m. Fontys).
 - Een patiëntenpad: scenario's proactieve zorgplanning.

Opgave 2020 en verder

- Toepassen van de Samenwerkwijze in concrete casuïstiek en samen leren van ervaringen.
- Verbreden van deze aanpak voor gemeente Oss en regio Oss, Uden, Meijerij.

Geleerde lessen

Actief ophalen en gezamenlijk bespreken en prioriteren van knelpunten en wensen t.a.v. palliatieve zorg en begeleiding bij beroepskrachten, inwoners/patiënten en ervaringsdeskundigen leidt tot een gedragen projectvoorstel waaraan organisaties zich langdurig willen verbinden.

Effecten

- Verbinding tussen medisch en sociaal domein voor palliatieve zorg en begeleiding thuis.
- Actieve rol voor inwoners/cliënten: ze praten mee over verbeteren van zorg en begeleiding.
- Samenwerking om de volgende effecten te realiseren:
 - Passende begeleiding, gericht op kwaliteit van leven en voorkomen van crisissituaties.
 - Realiseren begeleiding vanuit zelfmanagement en i.s.m. het informele netwerk.
 - Voorkomen van vermijdbare ziekenhuisopnames en onnodige specialistische behandelingen in het ziekenhuis.

Doorstroom intramuraal naar beschermd en zelfstandig wonen

Door wachtlijsten blijven inwoners langer dan nodig is opgenomen in de maatschappelijke opvang, op terreingebonden voorzieningen of op de intensieve gesloten afdeling. Dit belemmert de groei naar zelfstandigheid en het herstellen in maatschappelijk en persoonlijk functioneren.

Om sneller de overstap te maken van intramuraal naar beschermd wonen of van beschermd wonen naar zelfstandig wonen met passende begeleiding, is hulp vanuit de wijk nodig. Met de Samenwerkwijze wordt multidisciplinair en in samenspraak met de inwoner een plan gemaakt waarmee een kansrijke stap kan worden gezet.

Resultaten

- Vanaf 2017 een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Brabant Wonen, Verdihuis, Ons Welzijn, Brabant Zorg en Unik.
- Door de urgentieplusregeling is er een snellere doorstroming naar reguliere huisvesting.
- In 2019 gingen 20 bewoners van beschermd wonen naar zelfstandig wonen (totaal 45 plaatsen).
- Substitutie: 6 plaatsen zijn omgezet naar lichtere vormen van zorg.

Opgave 2020 en verder

Het voortzetten van een goede doorstroom vraagt structurele 'aansturing' en inbedding binnen organisaties, waarbij als belangrijk aandachtspunt het meten van de effecten meegenomen wordt.

Geleerde lessen

- Inwoners zijn bereid en in staat om met beroepskrachten de stap te maken van beschermd naar zelfstandig wonen.
- De Samenwerkwijze is voor inwoners een goede methodiek om tot passende zorg te komen.
- Het maken van een plan voor alle levensgebieden door breed te kijken zijn voorwaarden voor een goede overstap.
- Housing first principles worden waar nodig toegepast: financiën op orde of hulp daarbij, zinvolle dag invulling, continuïteit in ondersteuning (weten wie wat doet).

Effecten

- Inwoners voelen zich gehoord.
- Inwoners denken mee over de oplossing.
- Uitbreiding van de doorstroom, wat leidt tot de inbreng van nieuwe gezichtspunten, expertise en initiatieven.
- Een werkgroep formuleert nu preventieve activiteiten ter substitutie naar lichtere vormen van zorg.
- In 2020 is er een microanalyse bij een deel van de uitstromers uit 2019 om lange termijneffecten te meten.

Werk en inkomen

In Oss ontvingen de afgelopen jaren ongeveer 2.000 mensen een bijstandsuitkering. In de Ruwaard zijn ongeveer 300 mensen langer dan 3 jaar werkloos. Geen werk heeft voor velen een negatieve invloed op de kwaliteit van leven en gezondheid.

In 2017 startte Oss een proef 'begeleiden naar werk', waarbij deelnemers meer zelf kunnen bepalen hoe zij de route willen doorlopen. 100 inwoners die een bijstandsuitkering aanvragen, kregen via de Samenwerkwijze de kans verder geholpen te worden. Via de drie vragen 'wat wil je, wat kun je, wat heb je nodig' werd een plan opgesteld en bekeken of multidisciplinair overleg nodig was.

Resultaten

- 100 inwoners zijn via de Samenwerkwijze geholpen.
- Twee keer zo veel mensen stroomden uit naar werk t.o.v. de groep die niet meedeed in deze proef.
- Met deze aanpak kunnen ook mogelijke oorzaken en gevolgen van de werkloosheid aangepakt.
- Aandacht blijkt de belangrijkste bepalende factor in de interventie.

Opgave 2020 en verder

Opnemen van de Samenwerkwijze in reguliere processen, borgen van de kwaliteit van uitvoering (door onder andere opleiding) en het monitoren van effecten.

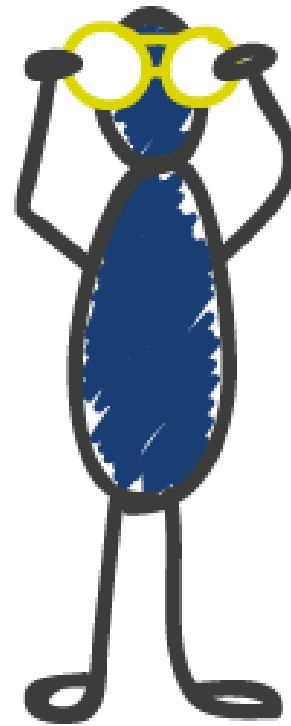
Geleerde lessen

- Inwoners zijn vaak zelf in staat een plan te maken, soms alleen met intensieve ondersteuning.
- De aanvangsverwachting van inwoners voor een eerste gesprek bepaalt de 'kleur' van gesprek en plan.
- Er is niet altijd voldoende ruimte in de dienstverlening om met de Samenwerkwijze aan de slag te gaan. Het vraagt tijd én aandacht voor 'leren en ontwikkelen' van zowel inwoner als beroepskracht.

Effecten

- Inwoners hebben een iets hoger welbevinden vergeleken met de landelijke cijfers van bijstandsgerechtigden.
- Inwoners zijn over het algemeen tevreden over de Samenwerkwijze.
- Beroepskrachten (ook vanuit Werk en inkomen) zijn zich meer bewust van de invloed van andere levensdomeinen op het vinden/ behouden van werk.
- Beroepskrachten weten elkaar beter te vinden.
- Beroepskrachten krijgen andere werkrelatie met de inwoner
- Een snellere uitstroom uit de bijstandsuitkering bespaart kosten.

Wijkpreventie in de praktijk

Wijkpreventie aanpak

Voor een vitale wijk waar wijkbewoners tegen lagere kosten een betere positieve gezondheid ervaren, is een wijkgerichte preventieve aanpak noodzakelijk. In de werkgroep 'wijkpreventie aanpak' werken beroepskrachten en inwoners samen aan het organiseren van preventieve activiteiten.

De werkgroep werkt vanuit het wijkprofiel met o.a. GGD- en gemeentelijke cijfers, aangevuld met gegevens uit kwalitatief onderzoek. Daaruit blijkt welke vraagstukken in de Ruwaard spelen. Daarnaast wordt gewerkt vanuit de signalen en energie van beroepskrachten en inwoners. Samen is de afgelopen jaren ervaren hoe preventie een structureel onderdeel kan worden van het ontschot samenwerken.

Resultaten

- > 20 preventieve interventies op voor de Ruwaard relevante thema's:
 - Kick-off d.m.v. 'samenwerkingssessie preventie in de wijk' voor alle beroepskrachten, inwoners en organisaties in de wijk. Hier werd op basis van het wijkprofiel, de signalen en energie tijdens de sessie, de prioriteiten voor preventie samen vastgesteld.
 - Tal van eenmalige interventies rondom het thema 'ontmoeten' met wisselend succes. De geleerde lessen worden meegenomen in een vervolg onder de vlag 'Ruwaard in gesprek'.
 - 14 wijkpreventieprojecten: o.a. te lezen in deze leergeschiedenis.
- >100 beroepskrachten van ruim 30 organisaties zijn betrokken.

Opgave 2020 en verder

- Voortzetten van een gezamenlijke wijkpreventie aanpak vraagt structurele 'aansturing' en inbedding binnen de organisaties.
- Het meten van de effecten van preventieve interventies.

Effecten

- Preventie is een duidelijk speerpunt binnen Proeftuin Ruwaard waaraan veel beroepskrachten en inwoners samen werken.
- Deze samenwerking breidt zich nog steeds verder uit. Dit leidt tot nieuwe gezichtspunten, expertise en initiatieven.
- Wat de effecten zijn op de vitaliteit van de wijk en de gezondheid van individuele inwoners zijn niet voor alle activiteiten gemeten en vraagt specifieke aandacht tijdens het voorbereiden van de interventie.

Geleerde lessen

- Inwoners zijn bereid en in staat om met beroepskrachten samen te werken aan preventie in de eigen wijk.
- Het kiezen van een positieve benadering werkt wervend. Zoek naar wat verbindt in plaats van wat stigmatiseert of verdeelt: 'niet eenzaamheid, maar ontmoeten', 'niet werkeloosheid, maar meedoen', 'niet overgewicht, maar bewegen'.
- Een duidelijk aanspreekpunt/ coördinatiepunt is voor inwoners belangrijk.

Buurtpreventie

Mensen willen zich veilig voelen in hun wijk. Door het bevorderen van onder andere de sociale veiligheid in de wijk durven inwoners meer naar buiten te gaan. Dit heeft positieve effecten op beweging, ontmoeting, sociale cohesie en ervaren gezondheid.

Resultaten

- In 2018 bezochten 100 inwoners de 3 informatieavonden georganiseerd door wijkagenten, stichting Rucree, de wijkraad en ONS-Welzijn.
- Er zijn in totaal 90 inwoners geschoold voor buurtpreventie.
- Buurpreventie Ruwaard heeft nu 90 actieve leden, waarvan een groot deel wekelijks (of vaker) een rondje maakt.

Opgave 2020 en verder

- De werkwijze in de Ruwaard is heel succesvol en dient als voorbeeld voor het opzetten van gelijksoortige projecten in andere wijken van Oss en de gemeente Bernheze.
- De buurtpreventie is doorontwikkeld tot een zelfstandig burgerinitiatief dat door inwoners zelf wordt gecoördineerd, met de wijkcoördinatoren en de wijkagenten als adviseur.
- Aandacht voor de samenstelling van de groep vrijwilligers.

Effecten

- De betrokkenheid van actieve inwoners is vergroot. Dit heeft een positief effect op de veiligheid in de wijk.
- De meldingsbereidheid van inwoners is vergroot.
- De periode 2018-2019 is het aantal inbraken in de Ruwaard gelijk gebleven, terwijl in omliggende wijken en dorpen een stijging te zien is.
- De Ruwaard is op de 'ranglijst voorkomen van algemene criminaliteit' in Oss van plek 2 naar plek 5 gezakt.

Geleerde lessen

- Kosteloos beschikbaar stellen van materialen en het aanbieden van gratis scholing werkt stimulerend voor het werven van vrijwilligers.
- Selectie van inwoners aan de voorkant is nodig om te zorgen voor de juiste 'klik' tussen betreffende inwoner en de opgave van buurtpreventie.

Armoede

Armoede is een veelvoorkomend probleem in de Ruwaard. Eén op de vijf kinderen leeft onder de armoedegrens. Zorgen over geld en schulden maken dat mensen minder kansen krijgen, vaker ziek worden of psychologische problemen hebben. Vaak raken ze in een sociaal isolement.

Financiële en sociale problemen treffen vooral mensen met een laag inkomen en een lage opleiding. Onder hen in het bijzonder: alleenstaande jongeren en ouderen en mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking.

In de Ruwaard is in eerste instantie ingezoomd op de doelgroep alleenstaande vrouwen/moeders. Doel is bewustzijn creëren om tijdig actie te ondernemen voordat schulden oplopen en een bestaan onder de armoedegrens dreigt. Met daarbij ondersteuning op maat.

Resultaten

- Gerichte communicatie-campagne om gedefinieerde doelgroepen te bereiken.
- 4 bijeenkomsten in september 2019 t/m februari 2020.
- De opkomst varieerde van 20 tot 50 deelnemers.
- Grootste opkomst met 50 deelnemers, waarvan 50% ervaringsdeskundigen op het gebied van armoede.
- Oprichting [Quiet community Oss](#).

Opgave 2020 en verder

- Methode ontwikkelen om inwoners beter te bereiken en op de hoogte te houden.
- Activiteiten met lotgenoten en ervaringsdeskundigen voortzetten en stimuleren.
- De weg naar beroepskrachten laagdrempeliger maken en gebruikmaken van natuurlijke contactmomenten (bijvoorbeeld intake voedselbank).

Effecten

- Verwachting: voorkomen en verminderen van armoede en schuldenproblematiek verbetert de (positieve) gezondheid op termijn.
- Bij inwoners met een financieel kwetsbare positie bewustzijn creëren om tijdig zelf actie te ondernemen om te voorkomen dat financiële schulden oplopen en een bestaan onder de armoedegrens dreigt.
- Naast het creëren van het bewustzijn is dit project ook gericht op het realiseren van ondersteuning op maat.

Geleerde lessen

- Het bereiken van mensen in armoede via brief/ facebook werkte goed.
- Facebook lijkt een lagere drempel te hebben om te reageren.
- De enquête leidde niet tot kennis over nieuwe of goede 'vindplekken' voor mensen met een mogelijke hulpvraag.
- Het werken vanuit ervaringsdeskundigen en persoonlijke relaties werkten goed. Het creëren van een vertrouwde en veilige omgeving is cruciaal.
- Er is behoefte aan een plek waar mensen terecht kunnen voor hulp.
- Het grootste deel van de deelnemers wenst geen gesprek met een beroepskracht, maar wil wel op de hoogte gehouden worden van de mogelijkheden die daarvoor zijn. Een overzicht van instellingen die hulp/informatie bieden is gewenst.

Digitaal wijkplatform

Inwoners en beroepskrachten zijn niet op de hoogte van het aanbod aan activiteiten in de Ruwaard. Daarnaast weten ze vaak niet waar zij een eventuele vraag kunnen stellen of hun aanbod kenbaar kunnen maken. Het digitale wijkplatform geeft meer inzicht.

Resultaten

- Er is nu een gezamenlijk digitaal wijkplatform voor beroepskrachten en wijkbewoners
- De financiering van het platform is gegarandeerd tot en met januari 2022.

Opgave 2020 en verder

- De grootste uitdaging van dit project is om de onderdelen 'activiteiten in de wijk' en 'vraag en aanbod' actueel te houden.
- Dit platform vraagt van inwoners en beroepskrachten om zelf informatie te plaatsen en te zoeken.
- Het wijkplatform is VAN en MET inwoners.
- Het verduurzamen van de financiering van het platform door het aantonen van resultaten.

Effecten

- 1 online plek waar inwoners de weg vinden en die de beroepskracht ondersteunt in zijn werk (verplaatsen en vervangen van zorg).
- Vraag en aanbod is zichtbaar. Nu de mogelijkheid om deze samen te brengen.

Geleerde lessen

- Het realiseren van zo'n gezamenlijk digitaal wijkplatform is geen sinecure. De volhardendheid en het vertrouwen in elkaar hebben ervoor gezorgd dat het platform is gerealiseerd.
- Zonder de financiële bijdrage van de GGD HvB en de toegezegde steun vanuit de steungroep Proeftuin Ruwaard, was realisatie niet mogelijk geweest.

Opvoedingsondersteuning

In de Ruwaard is het aantal kwetsbare inwoners relatief hoog. Dit heeft ook zijn weerslag op het opvoeden van kinderen. Vanuit cijfers van de GGD en signalen van inwoners en beroepskrachten blijkt dat bij een vrij omvangrijke groep inwoners in de Ruwaard behoefte is aan ondersteuning bij opvoeding.

De al aanwezige opvoedingsondersteuning blijkt niet altijd de betreffende groepen te bereiken. Dit komt door locatie, tijdstip, kosten en het niet kunnen organiseren van opvang voor de eigen kinderen op het betreffende tijdstip.

GGD en de welzijnsorganisatie hebben als experiment op diverse plekken in de wijk, laagdrempelig de mogelijkheid geboden om binnen te lopen, onderling contact te leggen en vragen te stellen aan beroepskrachten.

Proeftuin Ruwaard

Resultaten

- Scholen en organisaties die opvoedingsondersteuning kunnen geven werken 'outreaching' samen.
- Inwoners en vrijwilligers, gemotiveerd op dit thema, nemen een rol richting inwoners met vragen.
- Er zijn 3 nieuwe projecten opgestart vanuit de behoefte van inwoners.

Opgave 2020 en verder

- Uitbouwen van de samenwerking met basisscholen in de wijk.
- Experimenteren met nieuwe vormen om in contact te komen met tot nu toe moeilijk bereikbare inwoners.
- Manieren ontwikkelen om inwoners te bereiken die niet direct ontstaan voor opvoedingsondersteuning, maar deze wel zouden kunnen gebruiken.

Effecten

- Vergroten van opvoedingsvaardigheden, mogelijkheden en kansen van gezinnen.
- Vroeg signaleren en voorkomen van (zwaardere) problemen.
- Bevorderen van participatie en benutten van ervaringsdeskundigheid waardoor professionele zorg later of niet nodig is.

Geleerde lessen

Er zijn inwoners die opvoedingsondersteuning kunnen gebruiken, maar daar niet voor open lijken te staan. Wat helpt om hen toch te bereiken:

- Maak gebruik van bestaande 'vindplaatsen' waar mensen toch al komen.
- Start vanuit de behoefte van inwoners.
- Maak gebruik van kennis en ervaring van inwoners.
- Door samenwerking met bijvoorbeeld onderwijs ontstaan nieuwe ideeën en mogelijkheden.
- Zorg voor opvang/ afleiding voor aanwezige kinderen.
- Problematiseer niet, maar richt je op 'leren van elkaar'.

Stoppen met roken

Roken is de grootste veroorzaker van vroegtijdige ziekte en sterfte. In de Ruwaard ligt het percentage rokers met 21-26% boven het gemiddelde in Oss én de rest van Nederland (20%).

De landelijk ontwikkelde en evidence based groepsinterventies 'stoppen met roken' blijken niet altijd aan te sluiten bij de vraag of behoefte. In de Ruwaard is een lokale variant ontwikkeld van de evidence based interventie 'Stoptober'. In deze aanpak krijgen sleutelfiguren, lotgenoten en ervaringsdeskundigen een belangrijke rol naast de begeleiding van Sinefuma. Het moment van stoppen is bijvoorbeeld in overleg met betrokkenen verschoven naar het voorjaar.

Resultaten

9 personen namen deel: 5 zijn na ruim 1½ jaar nog steeds gestopt met roken.

Opgave 2020 en verder

- Gemeenten, GGD, huisartsen en ziekenhuis werken samen aan een regionale en domeinoverstijgende aanpak 'stoppen met roken Oss/Uden/Meierijstad'.
- Onderzoeken van mogelijkheden voor opschaling en verduurzaming. Ruimte voor samenwerking tussen beroepskrachten en inwoners en structurele financiering zijn daarbij heel belangrijk.

Effecten

- Voor 5 personen is de ervaren kwaliteit van leven toegenomen. Op lange termijn kunnen de zorgkosten als gevolg van stoppen met roken dalen.
- Door de inzet van ervaringsdeskundigen en lotgenoten vindt substitutie plaats van formele naar informele zorg. De zelfredzaamheid is vergroot.
- Door dit experiment is het plan ontstaan om voor andere verslavingsvormen een soortgelijke werkwijze te ontwikkelen.

Geleerde lessen

- Lotgenotencontact wordt het meest gewaardeerd als helpend in het proces om te stoppen EN vol te houden.
- Inwoners willen hun ervaringen graag delen en inzetten voor anderen.
- Het lokaal/laagdrempelig ontmoeten en inzet van social media zijn helpend.
- Opvolging van groepsinterventie door o.a. het voortzetten van lotgenotencontact is cruciaal.
- Bereiken en werven van deelnemers kan heel goed (ook) via lotgenoten en het benutten van lokale vindplaatsen.
- Een goede voorbereiding en het betrekken van beroepskrachten zijn van belang. Dan is bijvoorbeeld stop-medicatie tijdig voorhanden.

Cursus 'voluit leven'

Binnen de huisartsenpraktijken in de Ruwaard is geconstateerd dat een groep patiënten met een chronische aandoening regelmatig met klachten op het spreekuur verschijnt waarvoor geen (aanvullende) behandeling meer mogelijk is. Om verminderde kwaliteit van leven en onnodige bezoeken aan de huisarts te voorkomen is een groepsinterventie 'Voluit leven' ingezet.

In de cursus gaan inwoners met chronische lichamelijke, psychische of psychiatrische klachten aan de slag met het vormgeven van hun leven mét deze klachten via acceptatie. De cursus is voor deelnemers kosteloos en bestaat uit 8 bijeenkomsten gedurende 5 maanden.

Resultaten

- 12 inwoners hebben deelgenomen.
- Unieke samenwerking op dit thema tussen beroepskrachten van de huisartsenpraktijk, het sociale domein en de GGZ.
- Enthousiasme bij vrijwilligers van Ons huis van de wijk om deze interventie geschikt te maken voor en aan te bieden aan inwoners die interesse hebben.

Opgave 2020 en verder

- In overleg met zorggroep Synchron mogelijkheden onderzoeken om deze groepsinterventie structureel te bekostigen vanuit het combineren van bestaande middelen binnen de ZKV, de WLZ en de WMO.
- De cursus geschikt maken voor inwoners met minder gezondheidsvaardigheden en een lager opleidingsniveau.
- Onderzoeken in hoeverre de inzet van ervaringsdeskundigen kan bijdragen.

Effecten

- Alle cursisten hebben meer ziekte-inzicht gekregen.
- Alle cursisten gaan beter om met situaties en gebeurtenissen.
- Cursisten geven aan veel waarde toe te kennen aan het delen van ervaringen, gevoelens en tips in de groep.
- Twee deelnemers gaven aan dat de cursus een burn-out en depressie heeft voorkomen.
- Drie deelnemers gaven aan nu beter inzicht te hebben in de situatie en beter in te zien wanneer hulp inschakelen nodig is. Daarnaast gaf een deelnemer aan dat het contact met haar praktijkondersteuner GGZ niet meer nodig is.
- De heterogene samenstelling van de groep werkte de-stigmatiserend.
- De inzet van ervaringsdeskundigheid van inwoners in combinatie met ondersteuning van beroepskrachten leidt tot minder inzet vanuit beroepskrachten.

Geleerde lessen

- De laagdrempelige aanpak in de wijk leidt tot grote bereidheid onder inwoners om deel te nemen aan deze groepsinterventie.
- Samenwerking tussen beroepskrachten vanuit verschillende domeinen levert meerwaarde op voor werving, uitvoering en resultaat.
- Groepsinterventies, gericht op versterking van zelf- en samenredzaamheid, laagdrempelig en lokaal organiseren heeft meerwaarde voor zowel inwoners als beroepskrachten.

Buurtsport

Slecht 58% van de kinderen in de wijk Ruwaard is lid van een (sport)vereniging versus 69% van de kinderen in Oss. 49% speelt onvoldoende buiten, 70% voldoet niet aan de norm voor gezond bewegen en 17% van de kinderen in de wijk heeft overgewicht. Door bewegen en sport bij kinderen te stimuleren leveren we een bijdrage aan gezonde volwassenen en ouderen, aangezien beweging en participatie bijdragen aan een positieve gezondheid.

Om sport en bewegen te stimuleren zijn gelden beschikbaar die voorheen gekoppeld waren aan naschools bewegen voor kinderen van één school. Twee basisscholen in de wijk hebben hun budgetten voor naschoolse sport beschikbaar gesteld voor gratis en laagdrempelige beweegactiviteiten voor ALLE kinderen in de wijk.

Resultaten

- Januari - juli 2019 in 2 buurten wekelijkse sportactiviteiten en 3 vakantie-activiteiten.
- September 2019 - juli 2020: in 2 buurten wekelijkse sportactiviteiten en 4 vakantie-activiteiten (m.u.v. corona-periode).
- In totaal namen 45 kinderen deel.
- Gemiddeld aantal deelnemers per activiteit: 8-10.

Opgave 2020 en verder

- Samenwerking met de 2 basisscholen continueren en in overleg met andere scholen deze aanpak uitbreiden.
- Betrekken van inwoners als vrijwilligers voor begeleiding van buurtsportactiviteiten.
- Mogelijkheden onderzoeken voor samenwerking met ONS Welzijn rondom vroegsignalering van individuele of groeps- wijkproblematiek.

Effecten

- Door sport- en beweegactiviteiten open te stellen voor alle kinderen uit de wijk wordt een positieve bijdrage geleverd aan de leefbaarheid van de wijk en wordt de (sport-&-beweeg-) participatie verhoogd.
- De deelnemende kinderen leren tools, tips en handvatten om zelfstandig buiten te bewegen en de openbare ruimte optimaal te benutten.
- Het aantal kinderen in de Ruwaard dat voldoet aan de beweegnorm stijgt en het percentage kinderen dat buiten speelt neemt toe.
- De kinderen die hebben deelgenomen zijn bekend geworden met het sportaanbod in de wijk en nemen vaak langdurig deel.

Geleerde lessen

- Laagdrempelig, gratis en buurtgericht aanbieden van sport- en beweegactiviteiten leidt tot actieve en vaak langdurige deelname van kinderen.
- Mond op mondreclame bereikt nieuwe groep kinderen.
- Samenwerking met onderwijs levert nieuwe kansen op voor het realiseren van een vitale wijk met gezonde inwoners. Naast de leefstijl positief te beïnvloeden, signaleren we ook tijdig individuele en collectieve problemen.

Aanpak laaggeletterdheid

De wijk Ruwaard kent gemiddeld meer laaggeletterdheid dan in de meeste andere wijken van Oss. Deze inwoners hebben gemiddeld slechtere gezondheidsvaardigheden en in veel gevallen gezondheidsachterstanden. Daarnaast hebben zij gemiddeld slechtere digitale en financiële vaardigheden, wat vaak gepaard gaat met financiële problemen.

Doordat mensen zich vaak schamen voor laaggeletterdheid is het voor beroepskrachten moeilijk te herkennen, bespreekbaar te maken en lastig om de benodigde zorg en ondersteuning hierop af te stemmen. In de Ruwaard is laaggeletterdheid aangepakt.

Proeftuin Ruwaard

Resultaten

- Ruim 70 beroepskrachten vanuit HAGRO en sociaal domein volgden scholing voor het herkennen en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid.
- Een thema-avond voor en met inwoners en vrijwilligers over betekenis en herkenning van laaggeletterdheid.
- Interactieve avond met theatervoorstelling voor 35 deelnemers over hoe laaggeletterdheid aan te pakken.
- Werkgroep van beroepskrachten, vrijwilligers, wijkbewoners voor een structurele en gezamenlijke aanpak van laaggeletterdheid.

Opgave 2020 en verder

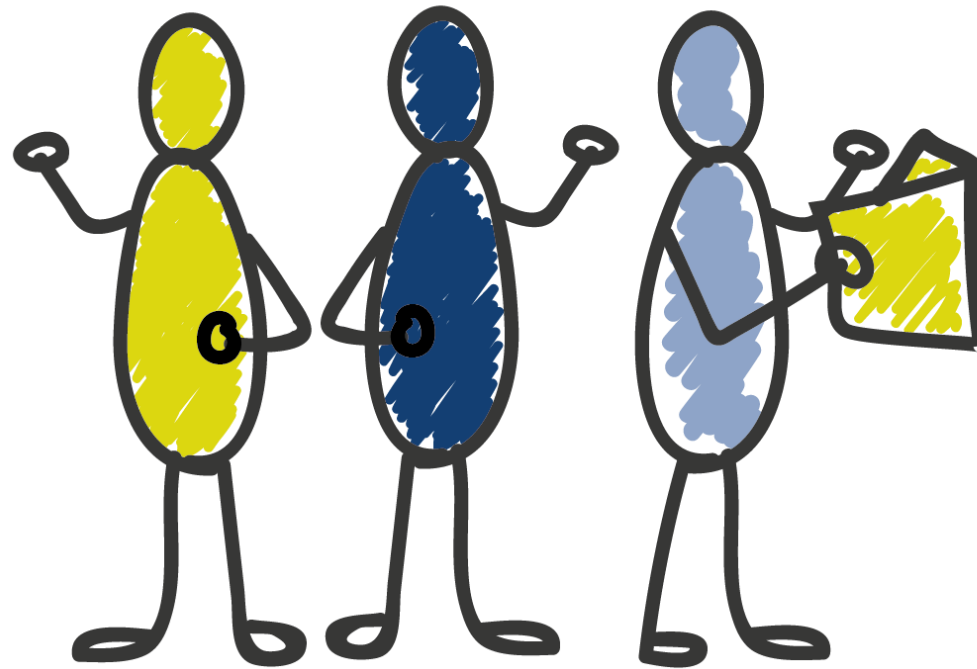
- Voortdurend aandacht voor laaggeletterdheid waarbij scholing over 'klare taal' wordt ingezet.
- Extra aandacht voor signaleren, samen met scholen en vrijwilligers.
- Ontwikkelen van vormen van taalondersteuning.

Effecten

- Door het aanreiken van handvatten voor het signaleren en bespreken van laaggeletterdheid wordt dit eerder herkend en bespreekbaar gemaakt met positieve effecten op kwaliteit van leven.
- Er is meer bewustzijn bij beroepskrachten over de omvang en impact van het probleem.
- Taalgebruik sluit beter aan op het taalniveau van inwoners, waardoor de boodschap beter wordt begrepen.
- Door deze samenwerking verbetert de samenwerking ook op andere thema's.

Geleerde lessen

- Signaleren en bespreken van laaggeletterdheid is een belangrijke stap richting meer gezondheidsvaardigheden bij inwoners.
- Vrijwilligers zijn een belangrijk bij het bereiken van laaggeletterden.
- Het is belangrijk dit onderwerp op de agenda van organisaties te houden. Bijvoorbeeld door communicatie(middelen) duidelijker en makkelijker leesbaar te maken.

Collectief werken in de praktijk

Ons huis van de wijk

Voor sommige inwoners ontbreekt de mogelijkheid om te ontmoeten, mee te doen aan activiteiten of een hobby of sport uit te oefenen. Er worden vaak drempels ervaren in de vorm van taal, geld, gezondheid, sociale of andere problemen.

Eind 2016 is met het openen van 'Ons huis van de Wijk' een experiment gestart waarbij inwoners in een leegstaand schoolgebouw zelf aan de slag kunnen met ontmoeten en organiseren van activiteiten.

De slogan van deze wijkbewoners was 'geef ons de ruimte en koffie en de rest regelen we zelf!'. De inwoners stelden zelf regels op: je mag hier activiteiten organiseren met en voor mensen in de wijk, je mag er geen geld voor vragen en je mag niemand uitsluiten.

Resultaten

- >450 unieke bezoekers per week.
- >35 verschillende activiteiten voor en door inwoners variërend van kaarten en knutselen tot gezondheid en herstelgerichte educatieve groepen.
- Voorheen weinig zichtbare en soms heel kwetsbare inwoners ontmoeten elkaar en nemen deel aan activiteiten.

Opgave 2020 en verder

Verduurzamen van deze kijk op ontmoetingsplekken in wijken.

Ons huis van de wijk wordt ondergebracht in de nieuwe ontmoetingsplaats De Haard.

Effecten

- Inwoners dragen samen verantwoordelijkheid voor Ons huis van de Wijk en de leefbaarheid in de wijk.
- Inwoners zetten zich in voor elkaar en helpen zo ook zichzelf.
- Voor sommige mensen is Ons Huis van de Wijk een eerste stap naar resocialisatie en participatie.
- Beroepskrachten komen in een ondersteunende rol en (be)handelen alleen indien gevraagd.
- Collectieve zorgvormen ontstaan, zoals groepseducatie en -hulp.
- Er vindt substitutie plaats van formele naar informele zorg.

Geleerde lessen

- Door ruimte en koffie beschikbaar te stellen geef je inwoners, die niet of minder gemakkelijk deelnemen, een mogelijkheid voor sociale contacten en persoonlijke ontwikkeling.
- Deelnemers zijn zeer goed in staat zelf alles te organiseren en om samen 'spelregels' af te spreken.
- Laat zoveel mogelijk verantwoordelijkheid bij inwoners en biedt vanuit beroepskrachten en organisaties (alléén) hulp op vraag.
- Ben flexibel en zorg dat lijnen kort zijn, zodat hulp wanneer nodig snel en laagdrempelig kan plaatsvinden.

Consulent huisartsenzorg migranten

Het aandeel inwoners in de Ruwaard met een (Turkse) migratie-achtergrond is absoluut en relatief hoog. Uit gesprekken met deze inwoners blijkt het vertrouwen in de gezondheidszorg gering en ze voelen zich regelmatig niet begrepen en serieus genomen.

De huisartsenpraktijken geven aan dat deze patiënten veel tijd en energie kosten door communicatie- en cultuurverschillen en dat de gewenste kwaliteit en uitkomsten van zorg regelmatig niet kunnen worden gerealiseerd. Dit heeft negatieve effecten op de ervaren werkdruk en arbeidssatisfactie.

Resultaten

- Uitgebreide probleemanalyse en 4 dialoogsessies met inwoners met een migratie-achtergrond en huisartsen om knelpunten en oplossingen uit te wisselen.
- Financiering vanuit het achterstandsfonds ASF ZVN voor een consulent huisartsenzorg migranten voor alle huisartspraktijken in de Ruwaard. Deze is 8-12 uur per week beschikbaar voor individuele consulten, groepsgerichte voorlichting en samenwerking in de wijk.
- Informatieavond voor alle medewerkers van de huisartspraktijken in de wijk over de verwijsmogelijkheden naar deze consulent en het gebruik van de tolktelefoon.
- Cursus 'Praten over suikerziekte' is de afgelopen 2 jaar 3 keer verzorgd. De cursus bestaat uit 5 bijeenkomsten en is voor 33 Turkse vrouwen verzorgd. Deze vrouwen hebben zelf diabetes of verzorgen iemand met diabetes.
- Verschillende themabijeenkomsten op verzoek van inwoners over o.a. bevolkingsonderzoeken, medicijngebruik, dementie en mantelzorg.

Opgave 2020 en verder

- De werkwijze uitbreiden voor alle huisartsenpraktijken in Oss.
- Samenwerking in de wijk verder uitbreiden en vormgeven, zowel voor individuele casuïstiek als voor groepsgerichte interventies.
- Het bereiken van mannelijke wijkbewoners met een migratie-achtergrond verdient aandacht.

Effecten

- Bewoners geven aan dat huisartsen nu meer tijd en aandacht hebben.
- Vraagverheldering door deze consulent leidt tot meer wederzijds begrip en tevredenheid over de geboden zorg.
- Huisartsen voelen zich ondersteund door deze werkwijze.
- Toename van gebruik Tolkentelefoon. Dit komt de kwaliteit van de huisartsenzorg ten goede.
- Wijkbewoners die de cursus 'praten over suikerziekte' volgden geven aan beter met deze aandoening om te kunnen gaan.
- Samenwerking met de GGD voor groepsvoorlichting leidt tot een betere inhoudelijke afstemming.
- Deze werkwijze bereikt een moeilijk bereikbare groep.

Geleerde lessen

- Het bereiken en betrekken van kwetsbare groepen bij het in beeld brengen van ervaren knelpunten en mogelijke oplossingen levert waardevolle inzichten op.
- Specifieke en gerichte aandacht voor kwetsbare groepen leidt tot beter ervaren zorg en daarmee op termijn tot lagere zorgkosten.

Deelgenoten

In 2017 telde de Ruwaard ongeveer 1.000 werklozen, waarvan ongeveer 1/3de langer dan 3 jaar. Dit ondanks dat er veel organisaties zijn die zich richten op participatie en re-integratie van deze groep mensen in het arbeidsproces.

Het reguliere aanbod van deze organisaties blijkt niet altijd passend en leidt niet tot het gewenste eindresultaat: namelijk dat iemand weer kan meedoen. Meedoen, het liefst in betaalde arbeid, maar vooral op een plek waar een betekenisvolle dag en contact met andere mensen (weer) mogelijk zijn.

Maatschappelijke organisaties in Oss bundelden hun krachten om meer mensen te helpen aan een passende betekenisvolle dag, uitgaande van de behoeften en mogelijkheden van de inwoner. Waar mogelijk worden klussen in Oss en omgeving opgepakt om werkervaring op te doen. Dit initiatief heet Deelgenoten.

Resultaten

- 24 organisaties (zorg, welzijn, cultuur en werk) zijn aangesloten.
- Begin mei 2020 zijn ruim 100 mensen begeleid.
- Er is een verzamelpunt/verdeelcentrum ingericht (voor alle mogelijke opdrachten) van mensen en middelen om maatschappelijk nuttige klussen uit te voeren voor inwoners en organisaties in Oss.
- Er is huisvesting gerealiseerd die dient als centrale uitvalsbasis deelnemers.
- Materialen voor werkzaamheden, zoals klus- en tuingereedschap, zijn aangeschaft.
- Deelnemers realiseerden een folder en website.
- Deelnemers krijgen naar behoefte lichte zorg of de zorg wordt gecontinueerd vanuit hun vaste ambulante begeleider.
- Regelmatige deelname aan MDO's.
- Nieuwe burgerinitiatieven, zoals jeugdontbijt.

Opgave 2020 en verder

- Meer bekendheid verwerven.
- Uitbreiding van deelnemende organisaties.
- Meer deelnemers vanuit betrokken organisaties.
- Toename en invulling van maatschappelijk verantwoorde opdrachten.
- Deelnemen in alle wijken via de Samenwerkwijze.

Effecten

- Deelnemers doen mee naar vermogen, ervaren meer eigen regie, maken deel uit van de samenleving en voelen zich nuttig.
- Het hebben van een betekenisvolle dag heeft positief effect op ervaren gezondheid van wijkbewoners.
- Organisaties komen meer in verbinding te staan.
- Inwoners worden geholpen om langer zelfstandig te blijven wonen, omdat lastige klussen uit handen worden genomen.

Geleerde lessen

- Het bundelen van de krachten, de expertise van de deelnemende organisaties en het uitgaan van de behoeften van bewoners creëert nieuwe mogelijkheden.
- Het uitgangspunt dat alle mensen actief deel kunnen nemen aan de samenleving maakt dat er gezocht wordt naar passende en nieuwe mogelijkheden. Werken in de reguliere economie is niet altijd haalbaar en wordt dan ook niet altijd nagestreefd.

Notities
